

Latweefchu Awises.

Nr. 50.

Zettortdeenä 11. Dezemberi.

1858.

Awifchu sinnas.

Kaukasus kalni. Jaw sinnu dewufchi, la fcho waffar kahdi 4 tuhftofchi no kalnu-laudim atstahjufchi fawu semmi un grunti un usmettufchees ar muhfu Keisera wehleschanu us Kreewu walfts grunti. Taggad wehl 6 simts dwehfeles no scheem kalnu-laudim tapat darrijufchi un atnahufchi ar wiffu fawu mantu un lohpeem Kreewusemmè dshwoht.

Greekeru semme. No semmes-tribzeftanas isphofitâ Korintes pilfatâ, taggad atkal semme tribzejufe. Nu gan buhs jadarra, kâ waldischana jaw gribbeja darriht, — pilfats buhs jafahl taifih pawiffam jittâ weetâ.

Italia. Neapele. Wesuwa niknais kalns, kas gandrihs wiffu gaddu karstu lahwi iswehmis, nu fahf atkal ugguni leeliski iswent. Parleekam brangi gan isflattahs, bet tahs lahwas straumes fo schis iswerd, dohdahs us Portitscha un Rosines pilfateem. Lai Deews teem schehligs!

Sprantschu un Sardinjeru Awises niknu prahtu prett Gistreibereem turedamas islaide pa pasauli to wallodu, la buhschoht karsch Italiâ stary Gistreibereem un Sardinjereem, jo wezzi eenaidneeki ne gribboht un ne gribboht draugi palikt. Tad nu Keisera Napoleona Awises islaiduschas to sinnu, lai ne bihstahs, jo tee gan palikfchoht pee meera.

Widsemme. 1847tâ gaddâ Boekler-muischas faimneekam pee Wellines pilfata sawam lungam fuhdseja, tam sirgs ar wiffahm ragguhm pee frohga nosagts 10 deenas preeksch seemasfwehtkeem. Behz jauna gaddâ faimneeks atkal nahf pee lungu un falka la sirgu atdabbujis. Bet kâ un fur? Tibri brihnumms lassohf, fo Lehrpattes Awises — „Inland Nr. 48, lappâ 782“ par to stahsta.

Mihkfiâ laikâ kad sneegs fahzis kust, semneeki fawu mahju laukâ redsejufchi kahdu melnu leetu. Bee-gahjufchi, eerauga sirga galwu, kas kust pa dsikku sneegu. Nu isrohlf to sirgu ar ragguhm, un redsi, sirgs atdsihwojahs un paleel weffels un to paschu gaddu pee lauka darbeem effohf bruhkehts tappis. Kas bijis? Sirgs pee frohga apnizis stahwoht puttenu laikâ dewees us mahjahm, nogreesees no zekka dsikkâs kuppenes eekuhlees un tur gluhfchi apfnidfis. Tas gan weegli prohtams, — bet kâ sirgs tur nu gandrihs 3 neddelas dsikkâ sneegâ buhdams naw nofallis un baddâ naw nomirris, tas jafalka tibri brihnumms.

Asia. Kantones pilfatâ Kineseri nu palikfufchi meerigi un fahfoht atkal andeletees ar Emlendereem un zitteem. Missionari atkal usmettufchees fahfoht no jaunu tur darbotees. Lai Deews pasarga meeru.

Asia. Parises Awises raksta, la to karru Kokinkinâ tik ahtri gan ne beigjchoht, jo Ues pilfahfs effohf stipri apbrunnohfs un buhschoht ar aplehgereschanu japanemm. Tamdeht Sprantschi turpu fuhtifchoht gudru Inschenjeru un leelu Generalu. Sprantschu Admirals Rigohls nosuhtijis karru-kuggus us Tonkinu, lai palihds teem kas tur dumpi zehlfufchi un to galwas pilfatu Kostbi gribboht panemt. Tâ dohmajohf ahtraki uswinneht fcho paganu niknu Kehninu, kas Kristus tizzigus tur pohsta un waija. E—j.

Jannas sinnas.

No Ifscheles un Gallaspils draudses. Melaine notikke 4tâ Nowembera deenâ pee jauna dselles zekka rakfchanas, fo taggad taifa no Mihgas us Dinburgu. Schis zeksch, prohti, ne zeesch nelahdu kalnu nedf eeleiju, bet prafta glu-

ſchi lihdsenu weetu. Tapeh3 kalneem jaroh3 zauri un eeſeijas ar walli japilda. Tà nu arri kahdi Zſchelneeki, gribbedami graffi pelnutees, pee ſcha darba peekehruſchees, un ſtrahdaja peeminnetà deenà kahdas werſtes no muifchas, kalnam zauri rakdami. Kalenderis bij par uſraugu. Laudis rakka appaſchà, kad wirſa wehl ne bij ned3 tahtak atrakta, ned3 noſtutteta. Peepeſchi no augſchas ſemme ar leelu blahni gahſchahs razzejeem wirſà. Weens pawiffam paleel appaſchà, trihs lihds johſtas weetai apklahti. Scheem tuhlin affinis pa mutti un deggona ſkreen ahra. Zitti razzeji klaht, isroh3, iswell beedrus. To weenu atrohn noh3t ar ſolaufu galwu, un kauli no ta warrena ſwarra tà kà zitti eekſch zitta eegrubſti. Tee trihs ſinnams wairak tik kai no appaſchahs eewaineti, kauli ſalaufiti, meefas ſadraggatas un pahrfcheltas. Weens gan paliks weffels, bet woi tee diwi iszeetihs, to wehl ne ſinn. Domehr pilnu weffelibu gan muifcham ne dabbuhs atwakkak, bet paliks krohpls (gaudens). Kahdas behdas nu irr, ihpaſchi ſeewahm un behrneem — je wiſſi irr apprezjeti laudis — to, laffitajs, gan warri dohmaht.

Br—n.

Rihga. Kahds dabbas brihnume. Weens wehris no Schweizeru ſemmes, kas Londonè un Pariſè. Kur 1700 gabbali rahdiſchanaſ labbad bija ſawefſti, pahr wiſſeem bija ſlawejams ſawa leeluma un taukuma — (tas wilke 4 tuhft. mahrzinus) un ſkaiſtuma deht us Pehterburgu weddoht, Rihgà par maſu tai bohtè, kas us to uſtaifita, bij redſams.

Sprantschu ſemmè preeſch Ruangas pilfata wahrteem 17tà Oktobera nakti 50 aunu pulks kas bija gannòs no isſalkuſchu wilku pulka tappe isnihzinah3s. 28 aunuſ nogalletus atradde, 1 bija pawiffam norihts, tee zitti bes 2 wiſſi woi wairak woi maſak ſaploſſiti. Schis gannams pulks bija isbarroti auni ween, jau islaſſiti buhdami, jo nahfoſchà neddelà tohs us tirgu gribbeja weſt.

—g—u.

Australias ſemmes dalkà effoh3t nupat jaunu zilweku ſlalku bes matteem us galwas atradduſchi.

Waigs effoh3t eefarkans kà warsch, bet zittadi no nihkuſchi laudis. Tà dohma, ka ſchi ſlalka effoh3t no nonihkuſchahs Malajeſchu zilts un no dſimnuſcheem Auſtralneekem isweeſuſees.

Sihbenbirgenes ſemmitè kahda leelmaht warren leelu, melnu rutku ſawà paſchà dahrs isaudſejuſi, kas 17 zallus garſch un 11 zallus wiſe aplahrt. Brangs rutkis irr gan. Weens zilwek lai jo pee badda bijis, to gan ne ſpehtu ſa-ehſt.

Berlines jauka luſtes dahrsa wahrtds jau ſenn gaddcem diwi ſtahrki tehwiſch un mahtite ſawu ligſdu irr uſtaifjuſchi un ifgaddus to apdſib wo. Tikkai ta mahtite ween il ruddeni us ſiltahn ſemmehm prohjam dewahs; bet tehwiſch allaschin palikke mahjäs, un ſeemu weens patš pahrdſihwo ja ſawà ligſdà; pawaffarà ſawu ſeewinu pahrfch kinadams atkal ſagaidija. Winnu gaddu kahdam lungam prahtà nahze, tai ſtahrku matitei, eekam ta ruddeni prohjam dewahs, jauku ſudraba rinkit ap kaflu maukt, kur Berlines wahrds un ap ſweizinaſchanaſ wahrdi bija eegreſti eekſchà. Dhtrogaddà pawaffarà, kad mahtite atkal no ſawa garezeſſa pahrnahze, ne bija wairš ap kaflu tas patš gredſens no ſudraba, bet zits no ſkaidra ſelta ai jaukeem ſweizinaſchanaſ wahrdeem no Awrikas ſemmes, mihtleem Berlinereem. No tam warr ſapraſſt kà ſtahrku mahtite us ſawu zellu lihds ſilto Awrika bija aisſtrehjuſi.

G. F. S.

Naudas-pluhdi.

Spreedejeem par laika lehtumu un dahrgumu buhs ko brihnitees, kad laſſihs, kahdi daschadi lehtumi un dahrgumi paſaulè bijuſchi. Wah3ſemmes ſeemefa puſſè tai 120 gaddu ſtarpà no ta gadda 1330 lihds tam gaddam 1450, peh3 muhſu mehre un muhſu naudas, rudſeem tas widdus tirguš irr bijis 7 kapeiki ſud r. puhrà; kad atkal 50 gaddu ſtarpà, no 1450 lihds 1500, tas widdus tirguš 12½ kap.; kad tikpat garà ſtarpà 17 kap.; tad 65 kap.; tad 102 kap.; tad krittufchi jo lehti un maſajufchi 88 kap., gan zaur to, ka Wah3ſemme

ne warreja tif drihs atspirgt no ta 30 gaddu karaa; tad 114 kap.; tad 151 kap. No ta gadda 1800 lihds muhsu laikeem tas tirgus rudseem fwalstijees starp 150 kap. ün 500 kap.; un lai arri tös rakstös, kas mannim preekschä, scheem 58 gaddem to widdus tirgu ne redsu minnetu, tomehr gan dauds ne missesimees, kad winneem to widdus tirgu teiksim 200 kap. jeb druszin wairak. Te nu zits us teem 7nu kapeiku laikeem pafkattijees, warrbuht fazzihis: Ekfur lehti laiki! — bet ne tizzu, ka winsch buhs to taisniba ustrahpijis; jo t's laikös wihrs par deenu gan arri wairak par weenu kap. ne pelnija, un winnam waidseja tifpat septinas deenas strahdaht, lihds weenu puhru rudsu warreja nopirkt ka tewim, gan 210 kap. puhra maksajoht, bet arri 30 kap. par deenu pelnoht. Tad jau Deewis ar sawu sprecedumu: Ar sweedroem waiga buhs tewim sawu maissi ehst! winnös laikös ne buhs wihs grohsijis zittadi. Zits warrbuht atkal to eemettihis prettim, ka tös laikös mas lauschu un dauds druwas biijis un katram pascham deesgan maises pa-audjis. Tomehr ir schim eemeslu zehlejam naw taisniba, jo muhsu laikös simts zilweki teescham dauds wairak auglu no semmes iedsenr, ne winnös laikös simts zilweki iedsinne. Tad prassisi: Nu kur tad ta waina meklejama, ka taggad katrs semmes stuhritis, katrs semmes anglis, katrs lohps un kas no lohpa atlegg, tif dahrgs palizzis? Us to ja-atbild: Ne wihs zaur to, ka taggad masak labbibas pa-aug, jeb lohpi ne iedohdabs, jeb wairak ebdeju irraid, bet zaur to ween, ka nauda palikkusi lehta. Muhsu Ciropas pasfaules dalka no buhschanas jo nabbaga irr pee selta un sudraba, ne tahs zittas pasfaules dalkas. Keemeru jar plizzija Asiu un Awriku un slihzinaja sawu Rohmu tahfu swejschu semju taukös. Kad Keemeru walsis isnihka, Ciropa pahrtikke ilgus gaddus wairak ar sawu mantu ween, un — nauda palikke dahrga. Bet kad tai gadda 1492, Ciropas fuggineeki usgahje Ameriku, tad no ta gadda arween wairak selta un sudraba no turrenes schurp pee mums atnahze, prohti tös pirmös astonös gaddös, wiszaur rehkinajoht, katru gaddu kahdi 250 tuhstoschi Spanee-

schu dahlderi; no ta gadda 1501 lihds tam gaddam 1545 katru gaddu jau kahdi 3 miljoni, t. i. 12 kahrt tif dauds ka tös pirmös Snös gaddös; no 1546 lihds 1600 katru gaddu pee 11 miljoneem; no 1601 lihds 1700 katru gaddu 16 miljoni; no 1701 lihds 1750 jau pahri par 22 miljoneem katru gaddu; no 1750 lihds 1800 pahri par 35 miljoni; schim gaddu simtenim fahkotees jau 43 miljon.; un kad schös beidsamös pahrs desmit gaddös Amerika sawa Kalifornija jaunus selta awotus atdarrijusi, pee tam wehl Australia arri sawu seltu wairs ne flehpij un wehl muhsu Sibirija baggatas selta ahderes irr useetas; kad pee tam wehl ta mantu kahriga pasfaule schös beidsamös laikös irr isgudrosusi, ka wissu, kas ween pasfaule irraid, par papihra naudu pahrtaisiht, kas tifpat ka selts un sudrabs par pasfauli staiga, woi tad tewim wehl kahdi brihnumi, kad Amburgas baggatu prezzineeku seewas un meitas sewim selta miltus mattös birdina, lai galwa balla-swezzu gaischumä spihguto un meitschu baggatibu rahda, ka wezzös laikös ir jaunekli sewim kweeschu miltus mattös birdinaja lai mattu firmums eemesch pasfaulei, ka galwa gudra? Woi tewim brihnumi, kad katrs, kam kahda pateesi zilwekam derriga un wissada wihs waijadsiiga leeta rohkäs irr, tohs naudas-pluhdus eeraudsijis, pirzjam fakka: Ja tu mannim labbi dauds tahs naudas ne dohdi, tad es sawu leetu labbak paturru pats? — Pateesi, nauda palikkusi lehta, wissai lehta; un nu warrbuht mums walloda par lehteem un par dahrgeem laikeem jo drihs fa-ees weenada, prohti: kad nauda dahrga, tad irr lehti laiki; bet kad nauda lehta, ta ka taggad, tad irr dahrgi laiki. Bet ja ir te mannim kahdus eemeslus gribbi zelt, tad fazzischu tewim: Draugs, naw wehrts par scho leetu strihdetees; bet turretimees labbak pee tahs leetas, par kurre mums gan strihdinseh ne buhs, prohti — nemsim wehra to laiku, luhgtimees Deewu, strahdasim mohdrigi, dshwofim fahrtigi un taupigi, tad buhs mums weenadi lehtums; un kad schee naudas pluhdi, ka teescham gaidams, notezjehs, tad pahrzeeitfim ir to saufumu.

Smeeftu stahst.

Schids pahrdewe ohtram Schidam firgu, un funtrakté apgalwoja, ka firgam nekahda waina ne effoht. Pehz kahdahm deenahm nahze pirzejs pee pahrdeweja un fazzija: Draugs, andele ne geld, firgam irr leela waina, winsch us weenu azzj allis irr. " „Ch.“ fazzija pahrdewejs; „ „kà tad juhs to par wainu warrat faukt? Es to fauzu par ne- laimi." Chr. L—ld.

Sluddinafchanas.

No Kursemmes Kredita-beedribas waldifchanas.

Pe z § 10 to Wisfaugfti avftiprinatu littumu tahs pee Kursemmes Kredita-beedribas peederrigas krafschanas-labdes, jeb Spahrkaffes, tohp tee, kurren rohtas buhtu tahs no schids Kredita-beedribas waldifchanas isdohtas krafschanas-labdes fihmes jeb Spahrkaffes-Scheines, prohti:

Nr. 16010 tai 29ta Otkoberi farakftita par 25 rubl. f. us tahs wehl ne usaugufhas Lihnes Birsch-neek wahrdu, kas pee Lihwes-Behrses (Kiewen Behrsen) peerakftita, un

Nr. 16011 kas tai pascha deena irr farakftita par 25 rubl. f. us ta wehl ne-usaugufha Gottfried Birschneek wahrdu, kas pee Lihwes-Behrses pee rakftihts,

kurras divi Scheines ka fadeggufhas irr usdohtas pee Kredita-beedribas, —

ka arri wiffi tee, kas prett to gribbetu prettim runnaht, ka tai atraitnei Marie Müller, dsimmufe Schiemann ka peederriga manta peederoht schids Spahrkaffes Scheines, prohti:

Nr. 13799 us 100 f. rub. farakftita } 12 Sept. d. 1856

Nr. 13800 us 3 f. rub. farakftita } us to wahrdu

Aleffander Schiemann, ar fcheem raksteem usaizinati: schids Spahrkaffes-Scheines: — wifswelakti no schids deenas rehkinahst par gadda laiku atnest un parahdiht pee Kursemmes Kredita-beedribas waldifchanas un peerahdiht, ka teem tahs pateesi peederr; ja ne, tad schids isfluddifchanas deht un tamdeht ka tahs schinni weena gadda laika naw

peemelbetas tappufhas, teem augfcham peeminneteem zilwekeem (kurreem schids Spahrkaffes-Scheines ibfti peederr), to nosuddufchu un pehz littumeem wais no deraigu Scheinu weeta, farakftihts un eedohts jauna Spahrkaffes-Scheines, kas tad weenweenig buhs derrigas.

Jelgawà, tanni 17ta Nowemberi 1858.

(Nr. 446).

Skolmeisters, kas arri par mescha wirts-ustraugu gribb buht, weetu warr dabbuht Duhru-muischa Jaunpils kirsp. Zapeeteizahs pee Barona v. Haaren Duhru-muischa.

Wiffeem manneem wez-zeem andeles-draungeem, ar kurreem es jaw itgus gad-dus, — jaw nelaika Bulla laika, un tanni pascha boh-tè, — esmu andelejis, es fche darru sinnamu: ka es taggad fawu paschu andeli un bohti esmu usnehmis un Jelgawà, Reelaja eela, tanni zittureis ta nosaukta ref-na Etolzera bohte pee Latweefchu basnizas esmu eetaisjees un tadeht wiffus luhdsu: arri us preefsch deenahm tapat ar man wehl andeleht, ka libds schim man-nim ustizzejuschi. — Scho manni bohti taggad no-fauks: „Pee lauwas,“ — un luhdsu wiffus pee fchi wahrda turretees.

Johann Woldemar.

Jaunas grahmatas.

Pee grabmatu pahrdeweja Fr. Lukas Jelgawà wari dabbuht schids grahmatas:

Dehls no farra-deenesta. 3 kap. f.

Belisars, Rihtu-Romneeku farra-waddons. 20 kap. f.

Neredsigais Kasparis un winna dehls. 7½ kap. f.

Lehrauda rehkenu usdohtfchanas. 30 kap. f.

„ „ isnahkumi. 15 kap. f.

S i n n a.

Jeen. Latweefchu beedreem Kursemme un Widsemme darram sinnamu, ka neweffelibas labbad 3fchi Dezemberi Ribga ne warrejuschi buht. Ar Deewa palihgu pehz jauna gadda labba zetta laika warresim fanahft. Isfluddinafim to terminu.

Schulz,
Latweefchu beedru wezafais.

Brihw drieffeht.

No juhramallas-gubernements aughtas waldifchanas puffes: Oberlebrer G. Blaesfe, Gensor. Jelgawà, tai 8. Dezember 1858.
No. 224.